

Dr. Nyiredy Géza

1861—1914.

Nagyajtán »zöld erdő zúgásán, vad galamb bűgásán« nevelte jó anyja őt is. Itt szívta magába az örök szép természet szeretetét, a mély vallásos érzelmet s a törhetetlen munkakedvet, amelyek párosúlva későbbben a tudomány olthatatlan szomjával az egyszerű székely falu szülőltét nemcsak országos hírnévre emelték, de nevét az ország határain kívül is ismertté tették. Hogy ki volt Nyiredy Géza, hogy minő munkát végzett közöttünk, hogy mennyi áldás áradt az ő kiváló egyéniségéből környezetére: azt, amíg velünk volt, amíg közöttünk járt, talán nem is éreztük, talán nem is méltányoltuk eléggé. A temetésén megnyilatkozott óriási részvét, amely olyan volt, mint az egész társadalomnak egy hangos szivdobbanása, a könnyek s a virágok, melyek koporsóját elárasztották, mutatták csak igazán, hogy ő nem csupán a családjáé, nem is az iskoláé, nem is az egyházé, hanem az egész társadalomé volt. Hogy őtet mindenki szerelte és nagyrabecsülte, mert mindenütt szép, nemes és istenes munkát végzett. Csak 53 évet élt. Az élet delén áldozott le napja. De ezen a fél életen többet élt, többet dolgozott, mint a legtöbben egy egész hosszú életen. Korán kelt és minden pihenés nélkül folytatta munkáját. Mintha csak érezte volna, hogy reá nézve korábban jön el az est, az örök pihenés ideje!

Nehéz az ő egyéniségének hű képét adni. A mi szép, jó és nemes vonások az emberben vannak általában, benne mind megtalálhatók voltak. De ezek a különböző jellemvonások benne olyan szerencsés vegyületben fordultak elő, hogy egyik nem nyomta el a másikat, egyik nem

érvényesült a másik rovására. Ő igazán harmonikus egyéniség volt. Vannak sokan tudósok, akik behatolnak a természet titkainak mélységébe, akik laboratoriumaikban lombikjaik segítségével kutalják az élet örök titkait. De a legtöbbet tudása rideggé, foglalkozása zárkózottá és egyoldaluvá teszen. Nyiredy nem szobatudós volt. Benne az ész egy pillanatil sem nyomta el a szívet, a tudomány a hitet. A laboratoriuma nem zárta el az igaz élettől, a fogalmak és ismeretek gazdagsága nem nyomta el természetes józan ítélő képességét. Tanulmányozta a könyveket, de tanulmányozta az életet és a természetet is.

Mások is érnek el nagy és szép sikereket az életben. Sokan vannak, akiket szárnyaira vesz a hírnév és dicsőség. Akiknek neve széles körben ismertté lesz. Akiket sokan körülrajongnak. De a legtöbbet a magasság megszedi. Büszkévé és elbizakodottá tesz. Nyiredy mindig szerény és alázatos tudott maradni. Amikor mások a legjobban dicsőítették, akkor ő a legkisebbnek érezte magát. Amikor mások ünnepezték, ő akkor másra hárította az érdem koszoruját. Amikor mások fölmagasztalták, akkor ő magát megalázta.

Vannak még az életnek nehéz munkásai, akik a nap izzó hevében emésztik magukat, akik nem ismernek nyugalmat s állandóan hordozzák a munka terhét. De a legtöbb komorrá, zugolódóvá és elégedetlenné lesz, aki megátkozza a világot. Nyiredynek a munka kedves időtöltés volt, ami hangulatát soha meg nem zavarta. Egyik helyen jó kedvvel befejezte s a másik helyen ugyanolyan jó kedvvel megkezdette. Akkor volt igazán boldog, ha munkában lehetett. Még betegségével sem törődött a munka miatt. Élete utolsó két hete volt a legnehezebb, mert akkor már nem dolgozhatott. A munka volt az ő élete, öröme, üdvössége és boldogsága, a munkátlanság volt legnagyobb boldogtalansága. †

Sok tanár van, aki rendelkezik a tudományos ismeretek gazdagságával, aki nagy készséget és odaadó szeretetet tanusít ezeknek közlésében, aki valódi művész a tanításban. De azon túl nem sokat törődik tanítványaival, akik félelmes tisztelettel tekintenek reája. Nyiredy tekin-

télyének és tudásának a súlyával soha sem nehezedett rá tanítványai lelkére. Leereszkedett hozzájuk. Még a legkisebbekhez is. Ismerte azoknak lelkét. Örömét és bánatát. A tanítás nehéz óráit vidámmá tudta tenni. Ezért lelkesült a »muzsák serge« az ő »Géza bácsi«-jáért.

Van sok egyháztág, aki szereti a maga vallását és egyházát. Lelkesül és áldozatot hoz érte. Rajong és küzd annak eszményeiért. De nagy szeretetében elfogult lesz. Mindent lenéz, kicsinyel és kigunyol, ami nem az övé. Türelmetlen az ellenkező felfogásokkal szemben. Nyiredyben az erős unitárius érzés általános emberszeretettel, a vallásért való lelkesedés a mások megbecsülésével párosult. Ő nemcsak vallásos, de társadalmi ember is volt, akít mindenki szeretett s akít mindenki nagyrabecsült.

Nála a család fogalma is nagyobbra nőtt, mint más embereknél szokott lenni. A szűkebb családnál nem végződött az ő szeretete és atyai gondoskodása. Bár jobb hitves és gondosabb családfapa nem igen lehet, mint ő vala, de ezen kívül az ő nagy szívében elértek a testvérek, rokonok, jó barátok, akiket nemcsak szeretett, de ha szükség volt, nagy áldozatot is tudott hozni értük. Nem üres beszédben, hanem tettekben mutatta meg jóságát. Soha sem tudta jobb keze, mit cselekszik a bal.

Szép és harmonikus élete diszére vált a családnak, dicsőségére az egyháznak, előnyére a tudománynak s javára a hivatalnak, melyet elfoglalt. Nem élt hiába. Ha testileg el is távozott körünkből, de itt maradt jó szelleme s áldott emléke, amely időtlen időnkig hirdetni fogja a szeretet hatalmát s a munka diadalát.

V. A.

Iszlai Márton.

1851 - 1914.

Ez a név nem csupán az unitárius egyházban, hanem általában a hazai nevelésügy terén is ismeretes. Bizonyára mindenütt a legőszintébb részvétet váltott ki halálának híre. Azok közé a rokonszenves emberek közé tartozott, akiket lehetetlen nem szeretnünk, ha egyszer megismertük. De emellett munkás élete, eszményi törekvései, a szépért rajongó lelke a legnagyobb tiszteletre és általános közbecsülésre emelték.

Szentgerice, Torda és Kolozsvár az *Iszlai Márton* életének főbb állomásai. A Bekecs alól a Nyárad teréről indult el az élet útjára. Onnan, ahol úgy terem a dal a lelkében, mint a virág a földön. Arról a helyről, amely az unitárizmusnak egyik legősibb fészke és legerősebb végvára, ahol írta *Kozma Mihály* egyházunk történetét és zengette *Tibódi István* jókedvű dalait. Itt szivta lelkébe *Iszlai* azt a szellemet, amely őtet a papi pályára vonzotta, de később mégis a nevelés és az egyházi énekügy szolgálatába állította.

Teológiai tanulmányokkal s a zene és ének iránt érzett mélységes vonzalommal lett a tordai egyházközség énekvezér-tanítója. Tordának az egyházi életben nagy, szép és szent hagyományai vannak. Ma is egyházunk egyik gyöngye s igen előkelő helyet foglal el egyházközségeink között. Mindezek inspirálták s Istentől kapott tehetségei kifejtésére sarkallták *Iszlait*. Csakhamar Torda zenei életének ő lett a központja. Dalköröket szervezett s azokat maga vezette. *Albert János* és *Derzsi Károly*val együtt lett Torda társadalmának egyik kiváló alakja, akit